

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan popoldne.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.

Upravništvo: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Ne varajte!

Se pred enim tednom je vse mladinsko časopisje zadrževalo, da je polom opozicionalnega bloka popoln in nova volilna vlada nacionalnega bloka dejstvo. Še isti dan pa so bila vsa ta prokrovanja in zatrevanja postavljena na laž in od kralja je bila sprejeta lista Davidovičevega kabineta.

Silno razočaranje, deloma naravnost konsternacija je tedaj nastopila v naprednih vrstah. Ljudje so izgubili vero in orientacijo in napredna misel je padla.

Kljub temu pa nadaljujejo mladinski listi z varanjem javnosti. Če so pisali preje, da je vlada opozicionalnega bloka popolnoma izključena, pišejo sedaj, da je njen bližnji konec pred duri. In da bi bila napredna javnost čim bolj zapečljana, prinašajo mladinski listi celo vrsto podrobnosti o silnih bojih med posameznimi strankami sedanje vladne koalicije. Vse te podrobnosti se prinašajo seveda z vso enostranostjo in vsa poročila so sestavljena tako, da bi moral dobiti bralec prepričanje, da bomo že jutri dejali: pod novim cesarjem gor in dol.

Vprašamo, komu v korist naj bo to varanje javnosti. Ali je napredna misel res tako slaba, da more živeti le z vladno pomočjo, ali pa so naprednjaki tako neidealistični, da ne bi mogli vzdržati v opoziciji?

Ne eno in ne drugo ni res, zakaj napredna misel je ostala silna, kakor je bila in pravi naprednjaki so ostali idealisti, kakor so bili. Padla in kompromitirana je samo napredna misel, ki jo predstavlja gotova klika in idealizem so izgubili samo ljudje, ki tvorijo to klika. Da to povdarimo, zato nastopamo proti sistematičnemu varanju javnosti, ki ga goji mladinsko časopisje in iz tega vzroka kličemo napredni javnosti, da ne računa na skorajšnjo izpremembo vlade, da se ne zanaša na vladno pomoč, temveč da se zanese samo na svoje lastne sile in da gre na delo!

Svarimo pa pred lahkovernim prepričanjem sedanje vlade še iz drugega vzroka. Le premnogi naprednjaki bi se mogli dati od mladinskega časopisja zapeljati k nepremišljenostim, ki bi jih mogli kasneje bridko obžalovati. Mogli bi se najti idealni uradniki, ki bi skušali s pasivno rezistenco protestirati proti novi vladi, mogli bi se najti zopet drugi, ki bi na protizakonit način hoteli demonstrirati proti novi vladi. V njih lastno korist kličemo vsem tem: Vzemite nov položaj na znanje, zavrzite vse papirnate fraze in pojdite na resno kulturno in gospodarsko delo, pa boste hitro postali kandidati za novo vlado.

Če pa tega dela ne boste storili, potem boste večno obsojeni na opozicijo, ker privilegij Slovencev v državi se nehuje in pričena se doba hrvatskega privilegija. Tudi to je treba vzeti na znanje in patrioti morajo celo vzklikniti: Hvala Bogu, da je tako!

Proti varanju javnosti o skorajšnjem koncu nove vlade pa moramo biti tudi zato, ker smatramo za sramoto, da so ravno vsled mladinskega časopisja naprednjaki slabše informirani od vseh drugih. Naprednjak mora biti vedno objektivni, ali pa ni naprednjak in zato bo pravi naprednjak sodil tudi klerikalno vlado objektivno. Če pa smo objektivni, potem moramo uvideti vsaj to, da se zavoljo mladinskega sedanja vlada ne bo hotela osmešiti in če je napela vse sile in se sporazumela, da je prišla do vlade, potem bo napela tudi vse sile in se še bolj sporazumela, da se obvaruje blamaže, da je bila samo štirinajst dni na vladi!

Računati treba zato z obstoječimi razmerami in delati za njihovo zboljšanje in za zmago napredne misli. Kako pa se naj ljudstvo navduši za napredno misel, če pa njeni propagatorji dosledno varajo javnost? Zato nehaite z varanjem in pišite po resnici in pravič!

Končno moramo pa povdariti še nekaj! To silno jokanje po izgubljeni vladi mora narediti na javnost utis, kakor da bi imeli gotovi ljudje vzrok, da ne tožijo samo po vladni moči kot taki, temveč tudi po gotovih dobrotah, ki so morale silno bogato padati z vladne mize. Od kdaj pa je napredna misel zaslužila, da

Seja ministrskega sveta.

Pomoč pogorelcem. — Bolgarski se ne dovolj povečanja armade.

Beograd, 2. avgusta. Sinoči od 4. do 8. ure zvečer se je vršila plenarna seja vlade, o kateri je bil izdan sledeči komunikat:

Posamezni ministri so podali referate o stanju ministrstev, v katerem so jih prejeli. Notranji minister Nastas Petrovič je referiral o požaru v Strumici. Pogorela je ena četrtina mesta. Najbolj poškodovana je čaršija. Požar pa ni povzročil velike stanovanjske krize, ker so večinoma zgorele le trgovine. Prebivalstvo bre zstruhe je nastanjeno po ostalih

delih mesta in po okolici. Izvoljen je bil poseben odbor za pomoč pogorelcem. Prebivalci so zelo ganjeni vsled hitre vladne podpore. Zunanji minister Marinković je referiral o zahtevi bolgarske vlade, da poveča svojo vojsko. Vlada je to zahtevo kategorično odbila z motivacijo, da je Bolgariji dovoljena ona vojska, ki jo predvideva mirovna pogodba. Zunanji minister je poročal še o sporu med beograjsko občino in belgijsko tramvajsko družbo.

Današnja seja vlade.

Beograd, 2. avgusta. Danes dopoldne se je vršila seja vlade. Na seji se je razpravljalo o tekočih stvareh. Notranji minister in minister trgovine ter ostali resortni ministri so izjavili, da so prišli na sled zlorabam v finančnem ministrstvu. Vlada bo vsa odkrita objavila. Nato je zunanji minister referiral o dogodkih v Bolgariji. Vlada

je na stališču, da potrebuje bolgarska vlada vojake samo za to, da bi zamenila makedonstvujušče z novimi vojniki in potem poslala makedonstvujušče v Makedonijo. Vsled tega je bolgarska vlada lansirala po tujih listih vesti o komunistični revoluciji na Bolgarskem, da bi tako pridobila evropsko javno mnenje za zvišanje bolgarske vojske.

Političen položaj neizpremenjen.

Beograd, 2. avgusta. Politična situacija v Beogradu ni včeraj zabeležila nobenega važnega dogodka. Kakor vse kaže, se politična situacija razen priprav vlade za sejo narodne skupščine v glavnem ne bo do srede 6. t. m. nič spremenila.

SEJA UKAZNEGA KOMITETA.

Beograd, 2. avgusta. Včeraj dopoldne se je vršila seja ukaznega komiteta ministrov. Na seji je bil sprejet odlok o izvestnem številu ukazov v notranjem ministrstvu. Sprejetih je bilo nekoliko ukazov, ki se nanašajo na teritorij Srbije. Drugi, važni ukazi so odloženi za danes. Vlada ne mara obvestiti javnosti o ukazih, ki jih je sprejela, dokler jih kralj ne podpiše, kajti, kakor trdijo, kralj ni pokazal prevelike vne, da bi podpisal ukaze današnje vlade, v kolikor se ti ukazi nanašajo na odstavljanje uradnikov.

KONFERENCE DAVIDOVIČA S KRAFTOM.

Beograd, 2. avgusta. Danes dopoldne se je vršila konferenca med Davidovičem in predsednikom nemškega kluba dr. Kraftom. Na tej konferenci se je govorilo o pogojih, pod katerimi bi nemški klub podpiral vlado. Obenem pa je sporočil Davidovič dr. Kraftu vse potrebne informacije glede stališča vlade v manjšinskem vprašanju, da bo mogel podati dr. Kraft izčrpen referat na zboru nemške stranke. Pozneje sta prisostvovala tudi Dragotin Pečić in Nastas Petrovič.

SPREJEMI STRANK.

Beograd, 2. avgusta. Predsednik vlade Davidovič sporoča, da bo sprejmal stranke redno vsak dan in sicer od 10. do 12. ure dopoldne.

VSI DELAVSKI SINDIKATI DOVOLJENI.

Beograd, 2. avgusta. Po naredbi notranjega ministrstva je včeraj policija zopet dovolila vse delavske sindikate, ki so bili nedavno prepovedani.

pride v tako slabo luč, od kdaj pa so naprednjaki zagrešili ta greh, da pričena padati na nje očitek koritarstva?

Hočemo, da ostane čast napredne misli čista in zato protestiramo proti varanju javnosti. Hočemo pa tudi, da bo pomenila napredna misel pozitivno kulturno in gospodarsko delo in zato odklanjamo brezcene tolažbe o skorajšnji izpremembi. In končno hočemo, da bo napredna misel pomenila tudi moralno delo in zato obsojamo »Jutrove« grožnje z maščevanjem.

Napredna misel je ustvarjujoča in ne razdiralna in zato je maščevanje njej nasprotno!

Tudi v tem oziru se mora povedati resnico, tudi v tem oziru je treba nehati z varanjem!

Izplačilo uradniških razlik.

Beograd, 2. avgusta. Kakor doznajajo vladni krogi, je odredil minister financ, da se mora pričeti z nabavo denarnih vsot za izplačevanje pripadajočih razlik uradnikom od 1. oktobra prejšnjega leta do 1. avgusta t. l.

POTOVANJA MINISTROV.

Beograd, 2. avgusta. Sinoči je odpotoval v Ljubljano poljedelski minister dr. Kulovec. V Beograd se vrne v ponedeljek. Prometni minister Sušnik se vrne v Beograd danes, dr. Sumenković pa jutri.

Beograd, 2. avgusta. Danes zvečer bo odpotoval zunanji minister Marinković na Bled. Ob tej priliki bo referiral kralju o politični situaciji, zlasti pa še o zahtevi bolgarske vlade za povišanje vojaškega kontingenta. Marinković bo tudi predložil kralju nekoliko ukazov v podpis.

REVIZIJA URADNIŠKEGA ZAKONA.

Beograd, 2. avgusta. Vlada je pričela z delom glede revizije uradniškega zakona. V odbor so vstopili Srundžalić, Vasa Lazarevič in Vlada Petrovič. V vladnih krogih računajo, da bo mogoče do meseca oktobra predložiti že zakonski načrt za revizijo uradniškega zakona.

POMILOSTITVE.

Beograd, 2. avgusta. Vlada pripravila ukaz o pomilostitvi večjega števila radi zveze s kačaki in bolgarskimi komiti obsojenih in zaprtih prebivalcev v južni Srbiji. Pomilostitveni bi bili radi tega, ker ni dovolj dokazov za zvezo s kačaki in bolgarskimi komiti.

DIPLOMATI PRI DR. MARINKOVIČU.

Beograd, 2. avgusta. Včeraj je posetil odpravnih poslov grškega poslanstva g. Soltaferas našega zunanjega ministra Marinkovića in se z njim skora pol ure razgovarjal o utrjevanju prijateljskih odnosov med našo kraljevino in Grčijo. Ob tej priliki je Soltaferas tudi izjavil, da je za grškega poslanika v Beogradu imenovan g. Zamodas, dosedanji grški poslanik v Washingtonu.

Beograd, 2. avgusta. Včeraj je Davidovič sprejel nemškega poslanika na našem dvoru dr. Olshausena, ki se je prišel predstaviti novemu predsedniku vlade in ga je pozdravil po nalogu svoje vlade.

PROSLAVA BEOGRAJSKE »ORJUNE«.

Beograd, 2. avgusta. Danes je proslavila beograjska »Orjuna« svoje žrtve, ki so padle za njene ideje. Po svečanem parastosu v Saborni cerkvi so šli Orjunaši v obhodu po mestu, Bilni na nobenih incidentov.

Pred sporazumom z Radičevci.

Beograd, 2. avgusta. Danes sta prispele iz Zagreba v Beograd gg. Maček in Predavec, ki sta takoj odšla v ministrstvo pravde, kjer sta konferirala z dr. Hrasnico. Po končani konferenci sta odšla k Davidoviču, kamor je prišel tudi N. Petrovič in več članov vlade. Tedaj se je vršila seja ožjega opozicionalnega bloka. Na tej seji so se sporazumeli o nadaljnem delu vlade, a posebno so govorili o vstopu radičevcev v vlado. Po teh konferencah so se ministri razšli. Popoldne se pogajanja nadaljujejo, zvečer bosta odpotovala gg. Maček in Predavec v Zagreb. Vaš dopisnik je prejel od g. Mačka sledečo izjavo. Prišla sva v Beograd v

imeni HRSS, da se sporazumeva z Davidovičem o delu HRSS v parlamentu. Vendar pa ne moreva o tem še nič pozitivnega povedati. Glavno je, da priateljstvo še vedno traja. Jutri bova poročala na plenarni seji HRSS o politični situaciji v Beogradu. Vprašanje velikih županov ni sedaj najvažnejše, temveč razgovarjamo se le o principih bodoče skupne politike. O Radiču bi mogel reči samo to, da ga pričakujemo. Prevladuje prepričanje, da ne pride Radič v Zagreb, dokler vlada ne prečita svoje deklaracije in se ne prekine delo narodne skupščine. Tedaj bo šele za Radiča ugoden trenutek, da se povrne v domovino.

Radikali in skupina dr. Horvata.

Beograd, 2. avgusta. Iz radikalnih krogov se poroča, da so radikali poslali v Zagreb svoje ljudi, da se pogajajo s HRSS in dosežejo razkol med njimi. Z ozirom na separatistično akcijo dr. Horvata skušajo radikali pridobiti dr. Horvata z njegovimi 40 poslanci za sebe in tako zagurati sebi ve-

čino v zbornici. Radikali se drže z ozirom na te vesti zelo rezervirano in izjavljajo, da je možno, da vržejo sedanjno vlado že na prvi seji skupščine. Radikali dalje upajo, da bo nastal v bloku razkol, ker se današnja vlada pogaja z radičevci, ki so nezanesljiv element.

Konferenca g. Pašića.

Beograd, 2. avgusta. Šef radikalne stranke g. Pašić je imel danes zjutraj konferenco z radikalnimi poslanci. Po končani konferenci je pozval k sebi predsednika narodne skupščine g. Jovanovića, s katerim se je dolgo razgovarjal o taktiki radikalne stranke. Dogovorila sta se, da bodo radikali do 7. avgusta popolnoma mirovali; po sedmem avgustu pa bodo pričeli z najlutejšo borbo proti vladi. G. Pašić je nato odšel v Topčider, a od tam domov.

PREUREDITEV FAŠISTOVSKÉ MILICE.

Rim, 2. avgusta. Na včerajšnji seji ministrskega sveta je najprej Mussolini poročal o poteku londonske konference, nakar je notranji minister podal sliko notranje situacije. Po kratki razpravi je bila notranjemu ministru in ministru pravde poverjena naloga, da izdelata predlog za zakon o listih. Ta zakonski predlog bo tvoril del skupine ukrepov, ki bodo šli za tem, da ugotove z organiziranimi določbami pravico državne suverenosti. Nato je ministrski svet razpravljal o načrtu zakona za novo ureditve državne milice, ki je bil odobren. Njeni člani morajo priseči zvestobo kralju in se morajo v vsem pokoriti vojaški disciplini. Generalni poveljnik milice in poveljniki avtonomnih skupin in legij ter njim dodeljeni častniki in moštvo se smatrajo kot vojniki na dopustu in imajo pravico do plače le za dni, ko so pod orožjem. Stroški za poslovanje justice se krijejo iz proračuna ministrskega predsednika.

LISTI O SEJI.

Rim, 2. avgusta. Današnji listi se bavijo v prvi vrsti z včerajšnjimi ukrepi ministrskega sveta. »Giornale de Italia« ne ve kakšen pomen ima ona skupina ukrepov, ki ugotavljajo pravico do državne suverenosti. Želimo, nadaljuje glasilo liberalcev, da se ne bi zašlo na napačno pot izjemnih zakonov, ki vzbujajo politične strasti. K temu ugotavlja na drugi strani »Mondo«, da ukaz o milici ne bo na noben način rešil njenega vprašanja in da dejstvo, da ostane milica podvržena min. predsedniku, ne izpolnjuje potrebnih pogojev, da bi milica ne imela strankarskega značaja.

PROČES MATTEOTTI.

Rim, 2. avgusta. Listi prinašajo vest, da se preiskava o umoru Matteottija bliža koncu. Smatrajo, da bo preiskava zaključena v avgustu, a koncem septembra, da se razglasi sodba.

PROTI GENTILJEVI REFORMI.

Rim, 2. avgusta. V sredo je prispel v Rim predsednik katoliškega udruženja »Corda fratres« ter je predložil prosvetnemu ministru dolgo spomenico proti Gentiljevemu šolskemu režimu.

Invalidski zakon.

Beograd, 2. avgusta. Te dni bo izvoljen komitet ministrov, ki naj bi pregledal invalidski zakon. Davidovič je zahteval predlog prejšnje vlade, ki za je odobrila narodna skupščina.

DR. KOROŠEC V ZAGREBU.

Beograd, 2. avgusta. Iz Zagreba javljajo, da sta se dr. Korošec in Kulovec na potu v Ljubljano razgovarjala v Zagrebu na kolodvoru s predstavnikmi HRSS. Dr. Korošec in Kulovec potujeta v Ljubljano na zborovanje SLS, ki se bo vršilo jutri.

»SAMOUPRAVA« PROTI VLADI.

Beograd, 2. avgusta. Današnja »Samouprava« v svojem uvodnem članku »Kategorična vlada« zelo ostro napada novo vlado in pravi, da je vlada g. Davidovića v parlamentarnem oziru popolnoma nesigurna. Nova vlada ne razpolaga z večino v parlamentu, ker mora večino ob vsaki priliki in pri vsakem glasovanju kupiti s posebnimi koncesijami, sporazumi in popustitvami. Vse te koncesije in popustitve gredo na račun države in njenega ugleda. Za glasovanje za deklaracijo si je, kakor trdijo vladi bližje stoječih krogih, Davidovič zagotovil podporo radičevcev. Ta podpora pa zavisi od izpolnitve nekaterih pogojev, ki še niso objavljeni. Da pa so ti pogoji težki, je brez dvoma, ker se g. Davidovič pomišlja jih objaviti. Po vladni deklaraciji bo položaj g. Davidovića in njegovih tovarišev še težji. To je vsekakor zadosten razlog za to, da namestnik vlada preloži sejo skupščine, da bi se tako čim dalje vzdržala na državni upravi. Davidovič in njegovi drugovi so zahtevali, da skupščina deluje in so v ta namen poslali kroni brzojavko, v kateri jo prosijo njene intervencije, sedaj pa skušajo čim preje poslati skupščino na počitnice, ker v njej nimajo večine. Kakor je namreč g. Maček izjavil, bodo radičevci pogojno podpirali novo vlado le toliko časa, dokler bo te izpolnjevala njihove zahteve. Res lepa vlada, katere moč zavisi od volje radičevcev.

Borzna poročila.

Zagreb, 2. avgusta. Borze ni. V prostem prometu datirajo: Dunaj 1190, Trst 363, Pariz 432, New York 83.75, Praga 247.75, London 370.25, Curih 1558.50.

Curih, 2. avgusta. Beograd 642.50, Dunaj 75.75, Trst 23.35, Pariz 27.70, New York 5.38, Praga 15.95, London 23.76.

Trst, 2. avgusta. (Predborza.) Beograd 27.55—27.65, Dunaj 326—328, Pariz 118.50—119, New York 23.05—23.07, Praga 68.25—68.50, London 101.80—101.90, Curih 428—429.50.

Dunaj, 1. avgusta. Beograd 848, Trst 3074, Pariz 3602, New York 70.935, Praga 21.63, London 312.50q.

Tržaško pismo.

V Trstu, 1. avgusta 1924.

Navadno se je naglašalo po italijanskih listih povodom sedanja politične krize v Italiji, da je Mussolini zvršen nad vsakim samom kakršnekolikoli skrivne na umoru poslanca Matteottija. Zato so se prijatelji in sovražniki obračali do njega s pozivi, naj poskrbi on, da bo pravica zadostena. Ne samo fašisti in filofašisti, temveč tudi opozicijski se držali napram njemu tako, da je veljal g. Mussolini za nekako nedotakljivo moralno silo. V tem dejstvu je bil velik plus za ves fašizem, posebno z ozirom na njegovo odprano moč proti stalno naraščajoči opozicijski blok. Sedaj pa se je ta Mussolinijev sijaj svetlosti razpršil. Že več dni pišejo opozicijski listi o nekaterih dalekosežnih odkritjih obtožena Cesarja Rossi, kateri da je povzročil preskvalnani sodnikom take stvari, da tudi g. Mussolini ne bo več mogel mirno spati.

Kaj je Cesare Rossi povedal, se ne ve. Gotovo pa je, da gre za važna odkritja, ki bi znala imeti dalekosežne posledice za potek procesa in pa tudi za gotove osebe v fašistovskem vodstvu, ki veljajo do sedaj za nedolžne čiste in — svete. Da ne gre le za prazne časnikarske govornice, dokazuje tudi dejstvo, da so povzročila Rossi-jeva odkritja med fašistovskimi veljaki velikansko razburjenje. V skladu z značajem delujočih oseb in obnemem z značajem fašistovskega gibanja kot takega je planilo to vznemirjenje na dan v obliki novih groženj na naslov »obrekovanje fašizma in njegovega voditelja«. Kar pa še najzgovorneje dokazuje, da je Cesare Rossi povedal stvari, ki morajo biti fašistovskim veljakom zelo neprijetne, je to, da so ta odkritja izvalila med fašisti moralno reakcijo v smeri popolne javne nemoralnosti, ki gre tako daleč, da izjavlja n. pr. Farinacci, ki je za Mussolinijem najpovprečnejša oseba v fašizmu, da ni izključeno, da se ves fašizem izveže za solidarnega s tistimi, ki so sedaj zaprti kot osumljeni umora socijalističnega poslanca.

Ta reakcija se je začela z znanim Farinacci-jevim pismom državnemu pravdniku rimskega prizivnega sodišča, v katerem izjavlja »kremonski podkralj«, da sprejema branitelstvo v prilogi Duminiju, da si je bil sprva odklonil. Ta svoj sklep upravičuje s tem, da si je Matteottijeva vdova izbrala za svojega zastopnika socijalističnega poslanca Modiglianija in Gonzalez, katerih namen da je dati procesu čisto političen in protifašistiški značaj. Vsled tega smatra Farinacci celo za svojo dolžnost, da nastopi kot Duminijev branitelj.

To Duminijevo pismo je izzvalo novo brezkonno polemiko med fašistovskimi in opozicijskimi listi. In ta polemika je ustvarila povsem nove fronte. Fašisti s Farinacci-jevim na čelu so postavili teorijo, da je Cesare Rossi organiziral umor poslanca Matteottija v sporazumu z opozicijo in italijanskimi framacioni. Farinacci je izjavil, da ima za dokaz te trditve na razpolago važne listine, katere bo v procesu uporabil. Cesare Rossi pa je seveda postal čez noč oganjen izdajalec fašizma in Mussolinijev, dejstvo, ki je nov dokaz, kako burno jezo so izzvala Rossi-jeva odkritja med najvišjimi prvaki italijanskega fašizma. Obenem pa tudi zgovoren dokaz, da Rossi-jeva odkritja v resnici so in da so — strašna.

Farinacci-jeve poteze in grožnje so seveda imele ravno nasproten uspeh, nego so ga pričakovali on in njegovi pristaši. Polemika, ki so sledile, so dosegle, kakor rečeno, tudi samega Mussolinija in začele krhati tudi njegovo »moralno nedotakljivost«. Največ pa so škodovali Mussolinijevemu ugledu fašistovski listi sami, predvsem pa rimski »Impero«, kateri je ravno te dni in spriču govoric o Rossi-jevih razkritjih nepravilno ravnal, da je Mussolini za fašiste nedotakljiv tudi v slučaju, da bi mu bila dokazana kakršnakoli odgovornost na rimskem zločinu. Mussolini da ni samo načelnik vlade, temveč tudi načelnik revolucionarnega gibanja in kot takšen nekazniv. Ako bi prišel sodnik do vrat palače Chigi (vladne palače), bi ne smel več naprej, temveč bi se moral tu ustaviti. Tudi ta čudna logika fašistovskega lista je imela drugačen uspeh, nego so pričakovali tisti, ki so jo izpovedovali. Opozicija je videla v tej nerodnosti rimskega lista po pravici že nekako priznanje, da so Rossi-jeva odkritja naprjena tudi proti Mussoliniju samemu.

Na podlagi teh najnovejših dogodkov govori opozicijski listi o novi delitvi italijanskega javnega mnenja na dva rezko nasprotna st. tabora. Ako so bila dosedanja

nasprotstva predvsem politična, se je pokazalo sedaj, da ločl fašizem od ostalega dela italijanskega naroda tudi nepremostljiv prepad, ki so ga izkopal razlike v nazorih o temeljnih moralnih načelih. Čim bolj se oddaljujemo od onega usodnega dne, ko je bil poslanec Matteotti ugrabljen in umorjen, tem ostriša postaja politična in moralna kriza v Italiji in tem manj izgledov je, da bi se mogel sploh najti kak izhod razen v demisiji fašistovske vlade. Tudi se sedaj prav jasno vidi, da so zadnji Mussolinijevi ukrepi proti tiskovni svobodi popolnoma zgrešili svoj cilj. Ne samo da niso polemik ublažili, temveč so jih še poosttrili in s tem poslabšali tudi splošni politični položaj.

Prijateljstvo med Jugoslavijo in Italijo se je te dni zopet enkrat sijajno izkazalo. Seveda na račun naše tukajšnje iz itak popolnoma brezpravne narodne manjšine, Italijanski vladi ni še dovolj, da je s skandaloznimi in nekulturnimi zakoni na šolskem polju in drugod oprala primorske Slovence vseh pravic do samostojnega kulturnega življenja. Te dni se je pridružil nov zakon, ki uvaja za naše brate novo sužnjost. S 5. avgustom stopi namreč v veljavo kraljevi ukaz, s katerim se omejuje lastninska pravica tukajšnje slovenske ljudstva do take mere, da pomeni pravo razlastitev na škodo našega tukajšnjega naroda. Naš kmet ni več gospodar svoje zemlje in svoje liše, zakaj po novem zakonu ne bo mogel ničesar ne kupiti ne prodati, ne zidati, ne podirati, ako mu tega ne dovolijo politično in vojaško oblastvo. Novi zakon uvaja na Primorskem hujše omejitve, nego so v navadi v volni na sovražnikovem ozemlju. Ako mora že itak izjemni pravni položaj naše tukajšnje brate kruto žaliti, bodo pa gospodarske posledice novega režima naravnost porazne. K vsem drugim gospodarskim krizam, ki jih mora to nesrečno ljudstvo po nedolžnem preživljanju, bo nastopila sedaj tudi kriza silnega padanja vrednosti vsega premoženja našega tukajšnjega naroda, kateri pride na ta način vsaj ob polovico svojega materialnega imetja!

Ta hakatizem rimskih mogotcev je tukajšnji naš narod skrajno razjrl in primorski poslanci so poslali volnemu ministru v Rim interpelacije in spomenice, v katerih zahtevajo sporazum s poslanci troljskih Nemcev, da se mora ta zakon preklicati, ker naš tukajšnji narod noče živeti v izjemnem vojnem stanju in v skrajno poniževalni omejitvi svojih nedotakljivih lastninskih pravic in to v dobi, ko se toliko govori in piše o prijateljstvu in sodelovanju med našo državo in Italijo. Ako ostane to novo zaslužnje našega tukajšnjega naroda v veljavi, bo to najbolj kričeti demanti tega prijateljstva. Najzgovornejši dokaz, da so vsa govoričenja o njem le prazne fraze in pesek v oči nepoučeni javnosti. To bi ne moglo biti v interesu ne ene ne druge države. Zato pa: Proč z vsako kulturno in materialno sužnjostjo našega naroda v Italiji!

Drobne vesti.

Mehika je priznala sovjetsko Rusijo tudi de lute.

Aeroplanska konferenca se bo vršila v dneh od 8. do 9. septembra v Gothenburgu na Švedskem.

15.000 kinematografov je v službi ameriškega Rdečega križa.

Najmanjša postaja za oddajo radiobrazjav bo razstavljena na pariški radio-rastavi. Postaja je namreč model bordoške postaje in njene antene so samo 45 cm dolge.

Letalska nesreča se je zgodila na letišču v Orleolu pri Rimu. Vsled napake v motorju je padel hidroplan na zemljo. Pilot in mehanski sta bila na mestu mrtva.

Četril mednarodni kongres svetovnega jezika ido bo v dneh od 9. do 11. septembra v Luksenburgu.

Slavna univerza v Louvainu (nemško Löwen), ki je bila ustanovljena leta 1426, je do tal pogorela.

Chamberlain se je izjavil za koalicio konservativcev in liberalov proti delavski stranki.

Vsled določitve meje med Južno in Severno Irsko so nastali veliki spori. Govorijo se, da bodo vsled tega potrebne nove volitve.

Litavski deželni zbor je ratificiral kladpedski dogovor, s katerim se priznava Litvi suverenost nad Klaipedo.

GENERAL DAWES.

po katerem se imenuje izvedeniško poročilo.

Politične vesti.

— »Samouprava« govori v svojem uvodnem članku o sporazumu med Davidovičem in predstavnik radičevcev. Po poslednjih poročilih trdijo vladni krogi, da je bil med Davidovičem in delegati HRSS g. Mačkorn in Predavcem sklenjen začasn sporazum, po katerem bi radičevci podpirali novo vlado v parlamentu in drugod. Kakšen je sporazum in katere so njegove glavne odredbe pa je tajno. Ker vemo, nadaljuje list, da je HRSS vstopila v zeleno Internacionalno in da ne priznava vidovdanske ustave, je upravičeno vprašanje, v čem obstoji ta sporazum med HRSS in državno upravo v osebi g. Davidoviča, katerega dolžnost je, da po svečani prisegi čuva ustavo in izvaja zakone, v katerih se manifestuje edinstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ali sme Davidovičev kabinet skleniti z republikansko stranko sporazum, ki neposredno tangira najbistvenejše osnove današnjega državnega reda. Ali je to moralno, ali mar odgovarja načelom današnje demokracije, da se sklepa sporazum z ljudmi, ki so s svojim delom pokazali in kažejo, da hočejo zrušiti to državo.

— Novinarski krogi zahtevajo povodom vesti, da je bil najden v finančnem in znanjem ministru zapisnik novinarjev, ki so prejeli od prejšnje vlade denar, da se isti objavi.

— Važna konferenca. Davidovič je imel danes važno konferenco z Nastasom Pravičevičem glede postavljanja državnih uradnikov, ker je v vrstah današnje vlade nastopilo nesoglasje. V vladi se prvima sedem strank, katera bo prodira s svojimi kandidati, Pri Davidoviču je bil danes bivši predsednik albanske vlade Ahmed bej Zoga, ker je prejel od Pašića obvestilo o razpoloženju današnje vlade proti Albaniji.

— Fašistovski poslanec Botta objavlja v reviji »Kritika fašizma« članek proti zagovornikom jermjskih noči in drugih sličnih stvari. Članek pripominja, da se je v kratki dobi podrugega meseca popolnoma izpremenilo naziranje italijanskega naroda. Ako se je igrala l. 1920, kakor je dejal Mussolini, tragedija strahu pred socijalistično stranko kot glavnim igralcem, leta 1922 tragedija junaštva s fašistovsko stranko kot glavnim igralcem, tedaj se igra l. 1924 tragedija nezaupanja z italijanskim narodom v glavni vlogi. Splošno mora fašistovski svet dobro pogledati resnič in obraz, da bo vsepil stranki smisel in zavest odgovornosti, ki jih je prevzela do Italije in jo tako vzpodbudi za delo, ki ga zahtevajo nove potrebe. Stranka, nadaljuje mladi fašistovski poslanec, je danes globoko razruvana od nasprotujočih si mnenj glede načina, kako odpraviti rane, zadobljene vsled vojne, in udeležitvi program fašizma. Ako pa ne bo znal splošni fašistovski svet določiti stranki praktičnih smernic, bo postajala nevarnost razcepitve vedno večja.

— Francoski predlog za evakuacijo zasedenega ozemlja. Na seji šefov delegacij je sporočil Herriot francoski načrt evakuacije. Po podpisu posojila v znesku 800 milijonov zlatih mark, bi se izpraznilo mesto Hagen. Kakor hitro bi bile plasirane 600 milijonske obligacije bi sledila evakuacija

Dortmunda, po položitvi daljnih 700 milijonov bi se izpraznilo Bochum in končno naj bi sledila še evakuacija Essena. Če ne bi bile vse te določbe do dne 15. avgusta 1926 izpolnjene, bi vseeno sledila popolna izpraznitev Poruhrja, pod pogojem seveda, da bi Nemčija vse, iz izvedeniškega poročila za njo izhajajoče obveznosti, izpolnila. Sporočilo Herriota je bilo z odobravanjem sprejeto. O njem pa se ni razpravljalo, ker ni o tem vprašanje konferenca kompetentna. Rešiti je treba samo še vprašanje francosko belgijskih železničarjev in delo konference je končano.

— Londonska konferenca. V zvezi z zasedanjem druge in tretje komisije se zahtuje, da so glavne težkoče Londonske konference premagane. Če izpade ugodno še poročilo tretje komisije, potem je uspeh konference, v kolikor se tiče zaveznikov zagotovljen. Treba je samo še da sporazum zaveznikov pritrde bankirji, kar je skoraj gotovo.

— Poljski zunanji minister Skrzynski se je o češkoslovaških-poljskih odnošajih izjavil sledeče: Dosedaj je bilo izvršenih mnogo poskusov za zblizanje obeh narodov. Ni se pa mogla najti formula, ki bi zblizala obe državi. Poglabitev dobrih odnošajev je mogoča le, če bo predložila Češkoslovaška Poljski izdelan program. Obe državi vežejo skupni interesi in obstoječa nasprotja bi se morala odstraniti potom diplomatskih pogajanj. Minister Skrzynski je prepričan, da se bo sedaj zblizanje obeh držav v kratkem doseglo.

— Grška grozodejstva. Bolgarski podprefekt v Petriču javlja, da so se pri njem zgledali štiri bolgarski kmetje iz vasi Karkakej v Grški Macedoniji. Kmetje so izpovedali, da so bili zajedno s 26 drugimi kmeti na povleke komandanta grškega mejnega bataljona aretirani, zvezani in nato prepeljeni v bližino vasi Tirhe, kjer je 15 grških

beguncev pod poveljstvom oficirja oddalo nanje salvo iz pušk. 9 Bolgarov je obležalo na mestu mrtvih. Ista usoda čaka drugo skupino petih bolgarskih kmetov. Bolgarska vlada je vsled tega vložila pri grški vladi energičen protest.

— Komunistična propaganda v ruskih pristaniščih. Odkar so pričele prihajati v ruska pristanišča ladje drugih držav, so začeli sovjeti razvijati med tujimi mornarji živalno komunistično propagando. Zlasti se to vrši v črnomorskih pristaniščih. Tamonšnji komunistični krogi vabijo tuje mornarje na vse načine k sebi in jih po svoje informirajo o prilikah v Rusiji in Evropi. Da bi bila propaganda uspešnejša, so ustanovili posebne mornarske klube. Eden najboljših takih klubov je odeskki klub »Rdeči oktober«. Klub ima bogato knjižnico s knjigami celega sveta. Poleg tega ima klub svojo jedilnico in dvorano za koncerte in predstave. Klub je sijajno obiskan. Od 60 tujih ladj, ki so bile v Odesi je obiskalo klub 5364 mornarjev. V resnici pa je bilo obiskovalcev znatno več, ker se mnogi mornarji niso upali sebe v knjigo kluba vpisati, ker so imeli strah pred špijonažo. V klubu se prirejajo zabavni večeri, izleti, h katerim pridejo tudi rodbine ruskih mornarjev. Samo v letošnjem letu je bilo prirejenih 61 zabavnih večerov ter 15 izletov. Klub izdaja tudi svoje biltenne v tujih jezikih. Letos jih je izšlo 28 v nemškem, 25 v angleškem, 78 v italijanskem ter cela kopa v drugih jezikih. Rezultati te propagande so vidni. Tako redno sodelujejo tudi mornarji pri ruskih komunističnih manifestacijah v Moskvi in Petrogradu. Ker ima odeskki klub tako velik uspeh, namerava sovjetska vlada ustanoviti slične klube v vseh pristaniščih. Zdi se, da ni naredil Mussolini ravno tako imenitne kupčije, ko je priznal sovjete, kajti dosegel je samo to, da je pomnožil vrste svojih nasprotnikov v Italiji.

Fašizem in sindikalizem.

Kakor znano, se je celotna fašistovska organizacija od sivega početka (september 1922) dalje oprala na tri temeljne stebre — na politično-parlamentarno plat, ki jo je vodil sam Mussolini, na svoj strankarsko-vojaški, takozvani narodni organizem, na prostovoljno milico pod vrhovnim poveljstvom generala De Bona in na takozvano konfederacijo italijanskih gospodarskih organizacij (Confederazione generali delle corporazioni fasciste), ki jo je spčetka vodil Mussolinijev prijatelj, sedanjji poslanec Eduard Rossoni, bivši tajnik socijalističnih delavnih sindikatov, izvrstnen in energičen organizator in sedanjji generalni tajnik zgoraj imenovane konfederacije. Rossoni je z nadčloveško svojo organizatorično silo skušal uresničiti ono, kar je bil nedosežni ideal socijalistične, od izkušenih moči kakor so bili pol. Colombini, Baldesti, Buozzi, Aragona itd. vodene 30 letne organizacije dela (Confederazione generale del lavoro), namreč, da bi združil in skupni sindikalizem dela vse sodelavce in činitelje istih kategorij (industrija, strokovnjake, delavce itd.) in po drugi strani, da bi tvoril iste narodne sindikate za kakršnokoli vrsto produktivnih italijanskih činiteljev, posebno profesionalne; to delo, ki ga je vodil Rossoni s 6 mestnimi tajniki, je imelo in ima v vsakem italijanskem kraju svoje krajevne takozvane vertikalne filijale dela (Federazione provinciali delle corporazioni sindacali fasciste). V relativno kratkem času — prejšnji leti in enem letu in pol — se je Rossoniju in njegovim sodelavcem posrečilo s pomočjo obširnega propagandističnega in žurnalističnega delovanja združiti v svoji organizaciji okrog 150.000 članov, povečini rekrutiranih posebno iz severnih in srednjih oblasti Italije (manj z juga). Ta nagli številčni razrast najmlajše italijanske gospodarske organizacije tekem tako kratkega časa pripisujejo okolnosti, da je bila fašistovska konfederacija dela ustvarjena v času največje nezadovoljnosti in stiske italijanskih delavskih slojev, čez mero utrujenih od večno se ponavljajočih stvark, oplašenih od sprva rapidno stopajočih in takoj nato pa ravnokatno padajočih plač, in notranje razkrošenih od nevarne boljševiške propagande. Vsled tega ni presenetljivo to dejstvo, da je pri teh razmerah od 180.000 članov močne socijalistične, danes apolitično nastopajoče generalne delovne konfederacije, kakor tudi iz kleralne severnoitalijanske, takozv. »bele« konfederacije, ki je štela pred letom tudi še okolo 100.000 članov), prestopilo več kot polovica članov v fašistični sindikalizem, ki je v trenutku mudil delavstvu največje poročstvo za ekonomsko bodočnost.

Trudopolno, a gotovo ne lahko Rossonijevo organizatorično delo je imelo doslej pozitiven uspeh v poljedelski stroki iz lahko razumljivih razlogov, a tudi v profesionalni stroki, dočim tam, kjer sta si Rossoni in tudi Mussolini to najbolj želela, v odločujoči stroki trgovsko-industrijski klub vsem naporem vseh interesentov ni bilo mogoče doseči sporazuma med delodajalci in delavstvom, sporazuma, ki je neobhodno potre-

ben za solidno, trajno sindikalistično produktivno organizacijo sloh.

Danes se ponovno tako v političnih, kakor tudi posebno v gospodarskih in žurnalističnih krogih mnogo govori in razpravlja o sindikalistični, dosedaj na znanj vsaj politično površno prepleksani fašistični organizaciji, ker je dva druga stebra fašizma, politični in strankarsko vojaški (narodna milica) zaradi Matteottijevega umora po vplivnih fašistovskih elementih, naglo in nepričakovano presenetljivo težka kriza in gospodarska, poprej mnogokrat ljubosumno prezirana organizacija bi bila morala začasno postati glavni stebel revolucionarnega fašistovskega režima. Toda vodilni činitelji sindikalizma s svoje strani radi pristajajo na to organizacijo transakcijo, ker čutijo in vidijo potrebo političnega in vojaško obrambnega faktorja; njih prvi in naravnost odgovorni eksponent je Duce Mussolini; na drugi strani je imel Rossoni, odklonjen na mednarodni delovni konferenci družbe narodov v Ženevi od raznih mednarodnih komisij, priložnost presojati iz bližine enotnost, edinstvo in previdnost močnih tujih delovnih organizacij, katerim se je hotel v tem, zanj ugodnem političnem trenutku hitro prilagoditi. Vsled tega je hitro sklical v Rimu direktorji sindikalističnih organizacij in je po sporazumu z Mussolinijem proglašil, da je v tem trenutku, ko se je gospodarska situacija italijanskih industrijačev posebno vsled znatno manjših zahtev od pojvnega dobička baje izboljšala, treba pričeti s sistematičnim izboljšanjem delavskih mezd, da je iz fašistične sindikalizma treba stvariti od države priznano organizacijo (ente nazionale), z od države priznanimi zakonodajnimi predpisi, z novimi, današnjemu času primernimi delovnimi pogodbami, ki bi respektirale pravice in pa postopno socijalno zboljšanje vseh produktivnih in delovnih kategorij. Lahko si je predstavljati veliki vtis teh deklaracij v italijanskih gospodarskih krogih, povečane za političnim dojmom, ki ga je vzbudil zadnji govor samega Mussolinija na shodu velikega fašistovskega sveta, na katerem je proglašal s previdnostjo, odgovarjajočo delikatnosti političnega momenta, prvi vodja fašizma iste sklepe.

Ta značaj ima teoretično-gospodarski fašistovski projekt pravca stila, kakor ga nazivlje fašistovski tisk za bližnji bodočnost, in čigar nemajhnih težav za praktični aplikaciji ni mogoč prezreti niti Mussolini niti Rossoni; je težko bo mogoče realizirati njega prve korake brez ojačenega ponovnega polava onega razrednega boja, ki je od vseh početkov sivega gospodarsko-političnega delovanja fašizem odbil; obenem bi lahko vodila potrebna politizacija gospodarske fašistovske organizacije, sklenjene v zadnji seji velikega fašistovskega sveta potom vstopa zastopnikov fašistovske politične stranke v kraljeve sindikalistične federacije (narodni sindikalizem) k tako globokemu in ostremu socijalnemu prevratu sploh, da bi izšel italijanski gospodarsko-politični svet le zelo oškodovan ali ohromljen.

To in ono.

— Konec braziljske revolucije. Revolucija v San Paulo je končana. Po uradnem sporočilu ameriške vlade so se revolucionarji v noči od sobote na nedeljo umaknili iz San Paulo. Mesto je od bojev precej trpejo. Zadnje dni obleganja je vlada silno pomanjkanje živil. Cene so se postotile. Revolucionarji so zaklali vse krave, da so bili otroci dneve dolgo brez mleka. Številjo zmagovitih vladnih čet je znašalo pri vkoračanju v mesto 30.000 mož. Revolucionarji so imeli v svoji posesti preko 5 milijonov žaklijev kave. Vso to ogromno množino kave so hoteli nakrat vreči na trg, da bi tako povzročili takojšen padec cene kave na vseh svetovnih tržiščih. Ker pa so premagani, bo kava še naprej draga.

— Kaj je New York? Ali poznate to mesto? Ono ima 5.600.000 prebivalcev, od katerih sta dva milijona rojenjavci tujini. V njem je več Italijanov ko v Rimu, več Ircev ko v Dublinu, več Nemcev ko v Berlinu in ena desetina vseh židov na svetu je v New Yorku. To mesto ima pet največjih mostov na svetu, od katerih je vsak dolg najmanj eno miljo. Vsak dan je odprtih 2000 gledališč in kinematografov. Mesto šteje 1500 cerkva. Vsota davkov na lastnino znaša 8500 milijonov dolarjev. Več ko 300.000 potnikov pride dnevno v New York. Vsaht 52 sekund pride v mesto en potniški vlak: vsakih 13 minut je ena poroka, vsakih 6 minut pa se rodi otrok. Vsakih 10 minut se odpre nova delavnica in vsakih 51 minut je gotova nova stavba. To je New York, mesto vseh mest, prestolnica modernega sveta.

— Na dan obletnice svetovne volne bi bil grof Berchtold, eden od povzročiteljev svetovne vojne na Dunaju kmalu tepen. Na ulici je namreč bogatega grofa naprosil volni invalid za malo podporo. Visoki grof pa je revežu s surovo besedo prsojno odbil. Mimoidoč so grofa spoznali in se vsled tolike brezzrčnosti ogorčeno navajili nanj. Le s težavo je utekel grof v avtomobil.

Sokolstvo.

Ljubljanski Sokol. Pešizlet moške dece na Smarno goro se vrši v ponedeljek 4. t. m. Zbrališče pred Narodnim domom, odhod točno ob 7. uri, povratek med 7. in 8. uro zvečer. Prehrano je vzeti med 7. in 8. uro. Cenjeni vabljeni. V slučaju slabega vremena se vrši izlet v sredo 6. t. m.

O B L E K E N A
O B R O K E
O. B E R N A T O V I Č
MESTNI TRG 5

Prosveta.

Ljubljanska opera je v minoli sezoni uprizorila 26 opernih del in sicer največ italijanskih (7), dalje 5 nemških, 4 ruska, 3 češka, 2 francoski, 2 hrvatski in tri slovenska. Med temi je bilo sedem za Ljubljano popolnoma novih del. Slovenska noviteta je bila Risto Savinov »Gospodovski sen«, hrvaška »Novela od Stanca«, ruski »Mozart in Salieri« ter »Carjeva nevesta«, nemški »Notredamski zvonar«. Ostale opere so bile ponovitve z prejšnjih sezon. Največ predstav v sezoni je doživela Verdijeva »Aida« (19), za njo Thomasova »Mignon« (11), potem pa Puccinijeva »Tosca« (10), Rossinijev »Seviljski brivce« (10), ter Savinov »Gospodovski sen« (10). Italijanska opera je dominirala: Verdi in Puccini sta ljubljena naše publike. Ni čuda zato, da dve češki dobri stvarji Smetanov »Poljub« in Kovačovičev »Poglavček« nista mogli občinstva razgrzeti. Pri dirigentskem pulsu so se vrstili ravnatelji Rukavina, Matačić, Neifati in Jeraj. Med pevci-solisti so bili najprijetljivejši gg. Bettio, Popov in Simenc, med pevkami gđ. Zikova in ga. Vesel-Polla, ki je prihajala redno gostovat iz Zagreba. Zbor je bil vsjo sezono priden in vester, orkester ambiciozen. Manjkalo mu je le številnejše zasedbe v godalih. Z režijo ponajvečkrat nismo bili zelo zadovoljni z izjemo oper, ki jih je moral režirati Sest iz drame. Balet se je bil proti koncu sezone nekoliko popravil. Za prihodnje leto nam načrti uprave gledališča za opero niso še znani. Publika obžaluje odhod gđ. Zikove in g. Simenca, veseli se pa zelo angažiranja g. Thieryjeve in g. Lovšetove. Upajamo, da bo odliše moči g. upravnika Hubada nadomestil z dobrimi novimi.

16 jagoslovanskih narodnih pesmi za moški in mešani zbor, Emil Adamič. Narodna slika akad. slikarja Maksima Gasparija. I. zvezek: Moški zbori. II. zvezek: Mešani zbori. Zbirka narodnih pesmi iz Srbije, Bosne, Medjumurja, Istre, Koroske in Belokranine. Prirejane so spretno za koncertni odraz v zanimivih harmonizacijah.

»Po vodi plava.« »Pojdem na Hrvatska« in »Črnomojski koloh« sta na svojih koncertih z velikim uspehom izvajala pevski zbor »Oslahene Matice« in »Ljubljanskega Zvona«. Zbirka, ki ima lično zunanjo opremo in razločen tisk, zasluži, da jo spoznajo vsi pevski zbori naše domovine. Razposilja jo Zvezna knjigarna v Ljubljani.

Zorko Prelovce: Jaz bi rad rdečih rož. Moški zbor za bariton solo. Priredba za dvoesper (bariton in tenor) s spremljevanjem klavirja. Povsod popularna, skoro že ponarodna pesmica je izšla v omenjeni priredbi, tako, da jo pojo v vsaki družbi lahko pri klavirju. Založila je izdajo Zvezna tiskarna, kjer se tudi naroča.

10 moških in mešanih zborov na narodna besedila iz Strekija uglasbil Emil Adamič. Izdala Zvezna tiskarna v Ljubljani. — Narodna besedila, komponirana v narodnem tonu. Po večini kratke, ljubke, otožne in šaljive pesmice z Adamičevim melodično in ritmično ter z zmerno harmonično obliko. Pesmi »Ne maram tebe«, »Če ti ne boš moje«, »Vanč zelenka jaše«, »Ljubica vstani, vplini luč« so priljubljene točke na vzpored naših pevskih zborov. Več pesmi še ni bilo izvajanih. Zborom, ki teh lepih skladb še ne poznajo priporočamo, da jih naroče in izvajajo. Dobe se v Zvezni knjigarni in Ljubljani, na Marijinem trgu.

»Pevec«. Glasilo Pevske zveze. Letnik IV. St. 5—6. Zadnji zvezek prinaša iz urednikovega peresa izčrpen informativen žvotopis skladatelja Rista Savina in pregled njegovih glasbenih del, ki je izvrstno donek za našo glasbeno zgodovino. H. Svetel opisuje v zanimivem članku pojav harmoničnih ali alikvotnih tonov v zborovskem petju. Svoje »Pevske spomine« prijeto domače pripoveduje župnik Jakob Aljaž, Marko Bajuk nadaljuje statistiko »Narodna pesem v sekirah«. Sledje se ocene novih skladb, vestnik Pevske zveze, poročila iz okrožni organizacije, glasbene vesti iz inozemstva, kronika in razne vesti. Literarna priloga »Pevca« dobro služi svoji nameni. V glasbeni prilogi je matnjena v narodnem tonu

komponirana pesmica »Tam nad jezerom« iz opere »Gospodovski sen« Rista Savina, za mešani zbor s spremljevanjem klavirja. Josip Klemenčič je objavil življen, priprtopis pisan mešani zbor »Oj poglejte ptičke! St. Premrli mudil kratko pesmico za dvoglasni ženski zbor s klavirjem »Lep je srebrni pas«. Fr. Kramer je harmoniziral narodno »Za materjo« za moški zbor, dr. F. Kimovec pa podaja mešanim zborom, ki imajo tenorsolista na razpolago lepo »Jaz bi rad rdečih rož« na znano popularno besedilo. — S »Pevcem« so naši zbori lahko zadovoljni. Svak najde v njem kaj sebe primeren. Skoda, da je v zadnjem zvezku zopet polno tiskovnih napak.

Kapelnika Lovra Matačića, priljubljene dirigenta ljubljanske opere namerava za prihodnjo sezono angažirati beogradska opera. Njegovo izgubo bomo bridko občutili.

Na ljubljansko oporo je angažiran za tenorske partije Rus Aleksander Valentinov, ki je dosedaj pel v Gradcu in gostoval tudi v Soliju.

P. Hugolin Sattner, redovnik in znani slov. skladatelj »Jettejeve prisrge« »Soče«, »Oltik« in nešteth cerkvenih in posvetnih pesmi je baš ob jubileju 50 letnice mašnštva, h kateremu je prejel nebroj čestitk, dovršil svoje najnovejšo glasbeno delo, op. 8 »Romar iz Kompostelja« na libreto dr. I. Preglja.

K Zvezi slovenskih pevskih zborov je pristopilo novoustanovljeno pevsko društvo v Domžalah.

Iz permanentne razstave umet. kluba »Vesna« na Bledu. Kakor smo že poročali, je klub »Vesna« priredil v sijajnih prostorih blejske Kazine razstavo slik. Razstave so se udeležili z večjimi kolekcijami Sotnikova, Marčič, Porenta in Santel. Nadalje se je razstave udeležil kot gost tudi slikar Vavpotič, ki je poslal dve zelo posrečeni krajini. Priporočamo poset te razstave številnim nedeljskim gostom. Vstop je brezplačen

Dnevne vesti.

Ljubljana, 2. avgusta.

— † Notar dr. Karel Schmidinger. Včeraj je preminul v Ljubljani nestor slovenskih notarjev dr. Karel Schmidinger, ki je dosegel starost 72 let. Rodil se je pri Veliki Nedelji na Stajerskem. Kot notar je služboval po raznih slovenskih krajih, med drugim v Kamniku nad dvajset let. Za časa svojega službovanja v Kamniku je vzljubljen, a velik prijatelj narave je bil že od svojih mladih let. S. P. D. ga prištevajo svojim dobrotnikom, ker mu je podaril lastno lovsko kočjo na Veliki planini. Od 1902 je pokojni dr. Schmidinger bil kot notar v Ljubljani. Dasi nemškega rodu, je bil naprednega slovenskega mišljenja in ob priliki kronanja pokojnega kralja Petra je prisostvoval svečanostim v Beogradu. V ostalem je bil notar dr. Schmidinger v Ljubljani splošno znana in obče spoštovana osebnost. N. p. v m., a njegovi rodbini naše iskreno sožalje.

— Minister dr. Kulovec v Ljubljani. Danes dopoldne je prisel v Ljubljano minister dr. Kulovec. Na kolodvoru so ga sprejeli v Ljubljani se mudječ ministri Sušnik, prof. Remec in poslanec Kremžar.

— Beograjski patrijarh pri dr. Korošcu. Včeraj je beograjski patrijarh vrnil obisk ministru ver dr. Korošcu, katerega je poselil v ministrstvu. Pomočnik ministrstva narodnega zdravja dr. Popović se nahaja te dni na potovanju po Dalmaciji v svrhu nadzorovanja vseh sanitarnih naprav.

— Bivši župan dr. Ljudevit Perič zopet na ljubljanskem magistratu. Vsiel brzobjavne naročila notranjega ministra je včeraj dopoldne veliki župan dr. Baltič razrešil dolžnosti sedanjega vladnega komisarja na ljubljanskem magistratu dr. Krejčiča njegovih dolžnosti in je prevzel posle gerenta bivši župan dr. Ljudevit Perič. Dr. Perič je poklical v svetovet vse bivše občinske svetovalce in namerava anulirati vse odredbe, ki jih je ukrenil bivši vladni komisar dr. Krejčič. Gotovi ljudje se tega zelo veselje.

— Ukaz vojnega ministrstva. Te dni je podpisal obširen ukaz o sprejemu bivših avstrijskih in črnogorskih častnikov v našo armado. Ta ukaz je podpisan na predlog vojnega ministra.

— Iz uradnega lista. Ministrstvo za socialno politiko, oddelek za zaščito delavcev v Beogradu razpisuje mesto pomočnika inspektorja dela v Mariboru. Kot pogoj za sprejem se navaja dovršena tehnična fakulteta in triletna praksa v zasebnih ali državnih podjetjih. Prošnje je vlagati pri osrednji inspekciji rada v Beogradu do 20. t. m. — Rektorat ljubljanske univerze razpisuje asistentno mesto za fizikalno kemijo, asistentno mesto za kemijsko tehnologijo, dve mestni laborantov in eno mesto mehanika. Pogoj so objavljeni v zadnjem uradnem listu. Prošnje je vlagati do 30. oktobra t. l.

— Železniška nesreča pri Čušperku. — Dne 31. julija 1924 je skočil pri tovornem vlaku 4561 med postajo Čušperk in postajo Predole v km 8.44 četrti voz za strojem iz tira, ker se je odkrnil od koleza del obroča. Ta voz je potegnil še 7 voz čez pobojce nasipa, vsled česar je bila proga prekinitena. Promet se je vzdržal pri večernih osebnih vlakih potom prestopanja. Tekom noči se je popravil raztrzi tir tako, da je bil danes že pri prvih jutranjih vlakih redni promet zopet omogočen. Nezgoda je zahtevala tudi človeških žrtev v osebi sprevednika Repanška, ki je oblezal trtve. S pomočnim vlakom odposlana komisija je ugotovila, da je bila proga v redu, dobro vzdrževana in pragi dobri. Vzrok je iskati v hibi materiala pri obroču koleza iztirjenega voza.

— Vodnik po Ljubljani izide te dni v samozaložbi državnih uradnikov v Ljubljani z jako bogato vsebino. Knjižnica je zelo okusno izdelana in žepnem formatu ter obsega 200 strani. Ker se je Ljubljana od preobrata sem hipoma razvila in privablja posebno ob priliki vsakoletnega velesajma ogromno število tujcev, je izdaja »Vodnika« prepotrebna. Knjiga vsebuje razne zelo uporabne podatke, specielno za trgovske kroge in ne bo vsled tega le tuca, temveč tudi domačinom dobrodošla. Priporočamo jo toplo vsakomur. Cena znaša 20 Din za komad, predprodajalci dobe 20% post.

— Serenada na Bledu. Po cvetličnem korzu, ki začne v soboto ob pol 5, uri pop, začne se serenada ob 9. uri zvečer. Otvori jo godba Dravske divizijske oblasti pod vodstvom kapelnika dr. Čerina, nakar poje Glasbena Matica. Serenada se zaključit z veliko bakljado ob jezeru mimo dvora. Tej sledi pa kot zaključek reunija v Zdraviliškem domu.

— Orjuna Sv. Boženka pri Središču vabi vse člane in prijatelje pokreta na vrtno veselilo, ki se vrši v nedeljo dne 3. avgusta ob 15. uri pri Sv. Boženku. Z ozirom na to, ker pridejo mariborski akcionarji, je želeli, da nas posetite tudi Ptujčani, Varažinci, Ljutomerčani, Čakovčani in drugi. Zdravilo — Izkopavanje starin okoli Bitolja. Veliki župan bitoljske oblasti je organiziral izkopavanje starin okoli Bitolja. Dosedanje izkopavanje je pokazalo lepe uspehe. Našli so se spomeniki iz stare srbske preteklosti, kakor tudi iz grške in rimske. Izkopali so veliko število kipov, bogov in boginj ter razvalin starih mest.

— Strašna letalska nesreča pri Parizu. V predmestju Bourg la Rainie je padel nek mladi pilot, ki je hotel popraviti svojo mater z aparatom na ulico. Letalo je ubilo dve na česti stoteči ženi in pa montera. Mati neprevidežnega pilota je bila težko ranjena, pilotu pa sta bili zdroljeni obe nogi.

— Kača napadla človeka. Vinogradnik Jožef Stefančič iz Broda je bil te dni zaposlen v vinogradu okoli kopavanja trt. Nenadoma začuti, kako se mu je nekaj zapleteno okoli noge. Bila je velika kača, ki se mu je ovijala okoli nog. Prestrašen Stefančič ni izgubil prisotnosti duha. Pograbil je kol, na katerega je bila pritrjena trta in ubil kačo, ki je bila dolga 1 meter 8 centimetrov.

— Počitniški izlet učitelstva. V nedeljo 3. avgusta ob pol 11. uri dopoldne in ob pol 6. uri popoldne zadnja sestanka v hotelu Tivolj. — V načrtu: Iz Plitvičkih jezer v Beogradu po Donavi Prahovo—Negotin—Niš—Beograd—Ljubljana. Odhod: Ljubljana glav. kol. ponedeljek 4. avgusta ob 6. uri 5 min. jutraj. — Mrovlje.

— Obsojena baronica-tatica. Včeraj smo med dnevnimi vestmi poročali o procesu proti nemški aristokratkinji, baronici Konrad-Konradshelm, ki je kradla bisere svojim obiskovalkam. Sodišče je izreklo obsodbo, ki se glasi: šest mesecev težke ječe.

— Komiti napadli mesto Vinca. Po poročilih iz Štipe so te dni vdrl v mesto Vinca komiti in so se spopadli z mestnimi dobrovoljci. Vnel se je vroč poulični boj, v

katerem je bil od komitov ubit vojvoda Miha Sokolarski. Sledilci se je posrečilo dobrovoljcem nagnati komite v beg. Med begom so komiti vržli tri bombe ter pri tem ubili 4 žene in dva kmeta. 8 oseb je bilo ranjenih. Komiti so se hoteli s tem svojim napadom brzkome masčevati nad Vinčani, ki so nedavno ubili vodjo komitskih tolpa Panča Mihajlova.

Ljubljana.

— Jadranski večer se vrši danes v Narodnem domu in sicer na vrtu, v slučaju slabega vremena pa v vseh notranjih prostorih. Na programu so izbrane pevске skladbe, ki jih izvajajo društveni pevski zbor, kateri je v zadnjem času ponovnikrat pokazal svojo izvežbanost. Kdor je željan pevškega, glasbenega ali zabavnega užitka, bo prišel na svoj račun. Za mladino in starino se vrši ples.

— Jutri v nedeljo popoldne k Gradu v Zg. Kašeli, žel. postaja Zalog. Veselica protovoljnega gasilskega društva, godba, petje, srečolov, komedije. Teleta so klali, piščanca ni nobenega v vsi vasi več, za željo cviček, rizižing in ljutomerčan. In kaj še vse? Pogledat pridet!

— Mestna Orjuna Ljubljana. Pozivljajo se vsi bratje člani, da se udeležite članskega sestanka v ponedeljek, dne 4. t. m. ob 8. uri zvečer v Areni. Sestre članice v torek, dne 5. t. m. ob isti uri. Vsi s članskimi izkaznicami. Sestanke strogo obvezne za brate in sestre. — Odbor.

— Policijske priljave. Tatvine 2, kaljenje nočnega miru 1, prest. cestno-policijskega reda 9, prest. pasjega kontumacia 5, prest. obrtnega reda 3, prevozniki red 1, zglasevalni predpisi 3, nedostojno vedenje 1, poverbera 1, izgred 1.

— Tatvine. Albin Tomc, stavbinski vodja je naznanil policiji, da mu je bilo od 25. do 31. tega meseca ukradeno iz zaklenjenega skladišča 20 komadov praznih vrč za cement, 19 metrov dolga pocelinka cev in ena kovinasta sodna pipa, v skupni vrednosti 705 Din. Storitelj neznan. — Neki Stefan P. je naznanil na policiji, da mu je bil včeraj ponoči notranji žep prerezan in iz listnice ukradenih 365 dinarjev, ponošen star klubok in par očal. Možakar je zaspal ob progi dolenskega železnice in ko se je prebudil, je čutiljo opazil. — Franc Toni, rojen 1904 četviljski pomočnik, se je javil sam pri policiji in skesano priznal, da je ukradel v Škofjih vzhodih v Sent Vidu nad Ljubljano iz odprtega kovčka nekemu svemu tovarišu 600 kron in srebrno žepno uro s srebrno verižico ter prodal vse te stvari nekemu neznanemu fantu.

Maribor.

— Samomer radi neznanja slovensčine. Včeraj zvečer krog pol 23. ure se je obesil na hruško pred svojim stanovanjem upokojeni strojevodja blivše južne železnice Avgust Nest. Obesil se je na hruško in, dasi ravno se mu je po srečnem naključju utrgala vrv, je padel mrtev na tla. Na obupno lajanje psa, ki je sedel pri mrliču, je šla njegova žena na vrt pogledat in našla svojega moža mrtvega. Po izpovedbah žene je bil Nest obupan, ker je bil predčasno upokojen radi neznanja slovensčine in je šel radi tega tudi v smrt.

— Modernizacija mariborske policije. Od včeraj je mariborska policija oborožena z gumijevkami in ne več s sabljami.

— Policijske priljave in aretacije. Tekom zadnjih 24 ur sta bili aretirani 2 osebni radi nedovoljenega krošnjarenja. Prijav je policija prejela 9 in sicer: 1 tatvino, 1 samomer, 1 kolezarjenje brez luči, 1 prekorajenje policijske ure, 1 najdbno in 2 drugi prijav.

— Tatvina koleza. S hodnika okrožnega sodišča je včeraj ukradel neznan tat dvokolo znamke Puch tovarnarju Rudolfu Welleju.

— Jutrišnje prireditve. Mariborski »Sokol« ima zlet v Jarenino, kjer se vrši veselica tamošnjega Sokolskega društva. Orjunaši pa gredo na veselico »Orjuna«, ki se vrši pri Sv. Boženku pri Središču.

Šah.

(Urejuje M. Kragelj, podpredsednik »L. šah klub«.)

Rešitev končne študije št. 5 (dr. Eman. Laskerja), priobčene v »Narodnem Dnevniku«, z dne 24. julija 1924

Beli: Kf7; Sg1; kmet: e6.
Črni: Kh8; Lh4.
Beli na potezi odloči igro na sledeči način v svoj prid:

1. Sg1—f3 Lh4—d8
2. Sf3—e5 Kh8—h7
3. Se5—g4 Kh7—h8
4. Sg4—f4 in zmaga.

Na vse druge variante črnega je odločitev še enostavnejša. Nalogo so pravilno rešili sledeči gosposdije: Urbanija Franc, dijak, Ljubljana; Emil Csörgö, Cefje; Soukal Ciril, Ljubljana. — Vse druge rešitve nepopoljne. Končna študija št. 6 (sestavila B. in M. Platoff):

Beli: Kb7; Th4; Sa2; kmet: g6.
Črni: Kb5; Tc2; Lef7.
Beli ima potezo in zmaga. Rešitve nai se vposiljejo na naslov: M. Kragelj, šah. klub, Ljubljana, Narodna kavarna do 10. t. m. Rešitve in imena rešilcev priobčimo v prihodnji šahovski rubriki.

Najboljše se kupi brez dvoma

„Pri nizki ceni“

Ignac Žargi, Ljubljana

Sv. Petra cesta šte. 3

nudi cenj. odjemalcem razno damsko možko in otroško perilo, razne nogavice v vseh barvah, svilene flornogavice za dame od 38 D naprej. Velika izbira moških nogavic ter velika izbira potrebščin za šivilje kakor razne nake, trese, svilne, vezenin itd.

Znižane cene! Znižane cene!

Dopisi.

KOROŠKA.

Besede in dejanja. Na seji koroškega deželnega zbora je vprašal nemški poslanec Gatterner deželnega glavarja, kaj da misli ukreniti proti lažem, ki da jih trobijo slovenski listi o preganjanju koroških Slovencev. Deželni glavar je na to naročeno vprašanje odgovoril, da je poraba slovenskega jezika pri uradih in v osebnem občevanju popolnoma dovoljena. Toda gospod deželni glavar se je grdo zlagal. »Koroški Slovenec« je namreč glavarju odgovoril takoj z dejstvi. Zveza koroških zadrug je vložila 10. aprila vlogo na deželno sodišče v slovenskem jeziku in vloga je bila vsled tega promptno zavrnjena. Ista usoda je doletela vlogo z dne 27. aprila. »Koroški Slovenec« navaja dalje še par sličnih slučajev. Toda slovenskih vlog ne vrača samo sodnja, temveč tudi deželna vlada, kjer ima prvo besedo ravno gospod deželni glavar. Na svojo v slovenskem jeziku pisano vlogo z dne 20. marca je namreč dobila »Zveza koroških zadrug« odgovor, v katerem se med drugim pravi: »Zur Entgegennahme und Behandlung von Eingaben in einer anderen als der deutschen Staatssprache ist die Landesregierung weder verpflichtet noch berechtigt.« Dne 13. maja je torej gospod deželni glavar vlogo zavrnil, dne 5. junija pa govori o polnopravnosti slovenskega jezika! Resnicoljubnosti se g. glavarju res ne more očitati.

Sodišče.

ZARADI SMETI

ali

RODBINSKA OČETA PRETEPAČA.

Rodbinski očetje so navadno resni in mirni ljudje, taki pa ki jih je ljubi bog blagoslovil z mnogostevilno deco in obdaril z bolj skromnimi dohodki, so krotki ko ovčice. Vse drugačnja možakarja sta sprevednik državne železnice A. Z. in kolarski pomočnik F. L. Prvi ima šest otrok, drugi celo osem, vendar se jima še ni ohladila kri, temveč sta huda kakor dva osma, stletna kmetska fanta. To ju je privedlo do tega, da sedita danes na zatočni klopi radi pretepa.

Sodnik: »Ž., kolikokrat ste bili že kaznovani?«

Obdolženec: »Še nikdar!«

Sodnik: »In Vi L.?«

Obdolženec: »Še nikdar!«

Sodnik: »Vidita, kako se izgovarjata... tu je pisano, da je bil Ž. že štirikrat kaznovan, L. pa celo devetkrat!«

Obdolženca (enoglasno): »To je napako... kdo drugi je moral iti!«

Sodnik: »Čudna pomota... sicer bomo pa videli, se bomo informirali. — Sedaj povejte najpoprej Vi, kako je bilo.«

Obdolženec Ž.: »Celi dan sem drva žagal. Potem sem šel v službo. Ko pridem domov, vidim, da je drugoobdoženec sin metal smeti pred mojo drvarnico. Rekel sem mu, da si to prepovedujem. Fant je odšel ter se vrnil z očedom. Ta me takoj naharil, kaj da imam z njegovim fantom! Pojasil sem mu in ponovil, da si prepovedujem, da bi kdo metal smeti pred mojo drvarnico, nakar sem se obrnil, hotec se odstraniti. V tem hipu pa me drugoobdoženec sune in pravi: Kje imam pa nož?! Da bi me ne dregnil! Mogoče res z nožem, sem ga prijel za roko in vrzel na tla, pri čemur sem tudi sam padel. Ko sva se pobrala, je dejal obtoženec: Zdej te bom pa po modern!«, spodmaknil mi je od vzadaj ob nož, tako da sem priletel vznak na tla na kamen. Nato me je pograbil za vrat in telkel z mojo glavo ob kamen. — Ne vem, ali sem si pri padcu ali pri tem točenju prebil kožo na glavi, da sem močno krvavel. — Poglejte, gospod sodnik: Še danes se mi poznajo brazgotine! — Ljudje so vplili: »Pusti ga, pusti ga, ga boš ubil!« Kamenja nisva metala drug na drugega in ogrožala zdravje otrok, kakor to trdi obtožba. Sploh ne vem, če so bili otroci poleg. — Pa še nekaj bom povedal: Pozneje se je drugoobtoženec izrazil, da me je še premalo. Skoda, da ga nisem ubil, je dejal: On b' šov h svetm Kristof, jest pa u aresti!«

Sodnik: »L. sedaj povejte pa še Vi, kako je bilo.«

Drugoobtoženec: »Sin mi je prišel povedat, da ga hoče prvoobtoženec zadaviti. Zato sem šel na dvorišče, ter stavlil prvoobtoženca na odgovor. Mesto odgovora mi je pljunil Ž. v obraz ter me udru ko hudič ke po glavi! Nato me je pograbil za ramo in tako nabil, da mi je curkoma lila kri. Vrgel me je na tla, pokleknil je name in me trgal, kakor volk ovco. Vsaj srajco mi je raztrgal, kar ves nag sem že bil. In žgal me je ves čas ko sto hudičev! Da bi se za ubranil, sem ga zgrabil za nož. Pri tem se je prevrnil in padel na tla. Ljudje so mu vpili: »Pusti ga, pusti ga, ga boš ubil!« Hitro sem se pobral in zbežal kakor da bi smodil za menoj. On pa za menoj in metal pri tem kamenje za menoj!«

Sodnik: »Imate priče za to?«

Drugoobtoženec: »Dosedaj še ne, pa jih bom že dobil. — Sicer pa ena je menda zunan!«

Poklicajo pričo Juhana, voznika električne železnice. Ta izjavi predvsem, da bo govoril popolnoma nepristransko, za kaj njemu je eden kakor drugi, nato izpove v glavnem: Bil sem v dvornici v neposredni bližini, zato sem vse dobro videl. Obdolženca sta se sporekla radi smeti, oziroma radi drugoobdoženčevega otroka. Naenkrat je pljunil prvoobdoženec v obraz. Ta je pljunek vrnil. Nato je Ž. skočil in L. ter ga vrzel na tla, sam pa je padel nanj. Na tleh sta se nekaj časa trgala, nakar sta vstala. Sedaj se je pa L. zaletel v svojega nasprotnika. Ž. je padel, L. pa tudi, in sicer na njega. Ž. se je pri tem na kamen udaril. Kmalu pa se je preobrnil in pobral veliki kamen. L. je zbežal, Ž. jo je vdrl za njim. Da bi bil metal kamenje za njim, nisem videl. Pač pa so mi pozneje drugi pravili o tem. Sploh nisem videl prav vsega, kar se mi ni dopadalo, da se dva rodbinska očeta pretepevata in je bila gruča otrok okrog njih. Poškodovana sta bila oba.

Sodnik proglasi sklep, da se obravnava v svrhu priljave novih kazenskih listov in zaslišanja nadaljnih prič preloži na nedoločen čas.

Gospodarstvo.

DESET LET PADANJA VALUTE.

Desetletnica svetovne vojne je tudi jubilej propadanja evropskih valut. Oba jubileja sta nad vse težko zadela evropske narode, toda ob desetletnici se je vse spominjalo je vojne, pozabljeno pa je bilo katastrofalno padanje denarja. Deloma je to naravno, ker vojna je prišla nenadoma ko hudournik, dočim je prišlo propadanje valute tako tiho in polahno, da smo komaj opazili. Zato je mogoče, da so mogli še med vojno nastopati modrijani, ki so se posmehovalno ozirali na one finančnike, ki so svarili in opominjali na neizogiben gospodarski polom, ki mora slediti vojni. In vendar so imeli pesimistični finančniki prav že tedaj, ko so se vodilni državniiki njim posmehovali. Kajti valuta je pričela padati že takoj ob izbruhu vojne, in sicer v vseh državah in ne samo v Avstriji. Moderna vojna povzroča tako ogromne stroške, da jih ni mogoče kriti s posojili, temveč samo s papirjem. In tega sredstva so se poslužile vse države razven Anglije in Amerike v obilni meri. Samo te dve državi pa sta se tudi obvarovali katastrofalnega padca valute.

Da bi prikriili padec valute, so v Avstriji prepovedali objavljati borzne tečaje in izkaze Avstro-Ogrske banke. Padanje valute s tem seveda ni bilo preprečeno. Nasprotno je bilo doseženo le to, da so bili široki sloji o pravi vrednosti denarja neinformirani in da so izgubili s tem še oni del premoženja, ki jim ga je pustila vojna. Valuta pa je kakor rečeno padala naprej in 16. maja 1917 je bila od nekaj slabotna lira vredna že 1.46 krone, krepki holandski goldinar pa mesto 1.99 že 4.14 krone. Tedaj pa se je padanje valute šele pričelo in ko je vstopila v vojno še Amerika, je valuta vnovič in silno padla.

Toda med vojno so bile posledice neprimerno velikega števila bankovcev še nepoznane. To tudi vsled tega, ker večina držav ni bila v gospodarski skupnosti z drugimi državami. Tako je mogoče, da je bil denar ob preobratu primeroma še dosti vreden in da je notrila curiška borza sledeče kurze: dolar 5.— (mesto 5.128), angleški funt 23.80 (25.22), francoski frank 91.15 (mesto 100), denar latinske unije 77.25 (100), rubelj 90.— (266.67), marka 72 (123.45) in avstrijska krona 41.75 (mesto 105.01).

To stanje pa je trajalo le malo časa. Skoraj je pričela valuta rapidno padati, dokler nismo prišli tako daleč, da je postal denar skoraj brez vrednosti. V zadnjem času so se razmere nekoliko zboljšale in cela vrsta valut je dosegla vsaj stabilizacijo. Kot prvi so to dosegli Čehi in sicer pod najugodnejšimi pogoji. Za njimi stojimo primeroma še najboljši me Jugosloveni, ki imamo v tekočem letu valuto tudi nekako stabilizirano. Vse druge države s slabo valuto niso bile v stanu, da bi dosegle stabilizacijo valute z lastnimi sredstvi, temveč samo za ceno delne resignacije na svoje suverene pravice. Nam je bilo to ponizanje in ta škoda prihranjena. Stabilizacijo smo dosegli z lastno silo. Ni pa še dosežena stabilizacija trdno zasigurana in zato je treba, da posvetimo temu vse svoje delo.

Propadanje valute za časa vojne nas uči, da vsaka vojna ubija vrednote in manjša vsled tega vrednost denarja. Toda ne samo zunanji boji uničujejo vrednost denarja, temveč tudi notranji. Ravno Slovenci smo doživeli v tem pogledu žalostne izkušnje. Samo iz strankarskih ozirov se je vprizorila velikanska in brezobzirna gonja proti enemu našemu največjemu denarnemu zavodu. Posledica te gonje je bila, da je bil dotični zavod oslabiljen, da je moral omejiti svoje posle in vsled tega osloviti celo vrsto uslužbencev, da je končno pripadla glavna beseda novim gospodarjem in da se danes prodajajo slovenske industrije Nemcu.

Bogastvo naroda in njegovo blagostanje je mogoče množiti le v mirnem času. To je nauk propadanja valute in ta nauk velja za zunanjo politiko ravno tako ko za notranjo. Tudi to je treba, da spoznamo ob jubileju propadanja valute.

× Poljska bilanca. V juniju so znašali izdatki Poljske 104.259.411 poljskih zlotih; dohodki pa so znašali 103.157.144 zlotih. Deficit v znesku 8.897.733 je bil krit s kreditnimi operacijami.

× Živinski sejem v Sarajevu. V Sarajevu se vrši dne 21. 22. in 23. septembra t. l. velik letni sejem za živino, živinske proizvode in sirovine.

ZIVINSKI TRG.

Tedenski sejem v Zagrebu je bil precej dobro obiskan. Goveje živine je bilo dosti, dočim se je opazil slab dogon svine, sremških pa sploh ni bilo. Zivahne kupčije so se sklepale za Čehoslovaško in Italijo, kamor so odšle znatne množine telet, mladih krav, juncev in prvorazrednih volov. — Vsiel momega povpraševanja so n a r a s le cene boljše živini in notirajo za kg žive teže: bikli od 14—15, volli I. (za izvoz) 15.50—16, II. 11.50—15, III. 10—11; volli bosenski 13—14, II. 10—12, III. 9—10. Teleta I. 16.50—17.50, II. 14—16. Svinje nad enim letom 20—21.50, mesnate 20.50—22.50 Din. — Krma po 100 kg: detelja 80—100, seno I. 90—95, II. 60—70, otava 90—100, slama za steljo 50—60, navadno seno (za steljo) 60—70.

Beograd. Pitani volli 13.25—14, poldebeli 11—12.50, bikli za klanje 11—12.50, krave debele 10—11 Din za kg žive teže. Mladi prasci 3—4 mesečni 400—700, 5—7 mesečni 750—900, 8—10 mesečni 1000—1100 Din, težje mesnate svinje 16—18 Din za kg žive teže.

DOBAVE.

× Dobava plošnatoga železa. Pri ravnatelstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 29. avgusta t. l. ofertalna licitacija glede dobave plošnatoga železa. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava bandaž za kolosa. Pri ravnatelstvu državnih železnic v Sarajevu se bo vršila dne 29. avgusta t. l. ofertalna licitacija glede dobave bandaž za razna kolosa. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava gramozna in kamenja. Pri ravnatelstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 29. avgusta t. l. ofertalna licitacija glede dobave gramozna in kamenja za razširjenje postaje v Brodu. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava trakov in barve za telegraf. Pri ravnatelstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 29. avgusta t. l. ofertalna licitacija glede dobave trakov in barve za telegraf. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Dobava železa za rešetke. Pri ravnatelstvu državnih železnic v Sarajevu se bo vršila dne 18. avgusta t. l. ofertalna licitacija glede dobave železa za rešetke. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

× Za iztočni semenj v Lvovu. V Lvovu se vrši od 5. do 15. septembra iztočni semenj, kjer so udeležene s svojimi stalnimi pavilioni skoro vse države iztočne in zapadne Evrope. Savska Banka v Beogradu (Knežine Ljubice 7) ima kot zastopnika sejma za našo državo na sejmu poseben paviljon. Interesenti, ki želijo razstaviti svoje proizvode, naj prijavijo to banki do 5. t. m., vzorce pa lahko pošljejo do 10. t. m. Navesti je cene za blago franko Beograd.

× Dobava stavbenega lesa in drugih lesnih izdelkov. Pri ravnatelstvu državnih železnic v Zagrebu se bo vršila dne 22. avgusta t. l. ofertalna licitacija glede dobave 645.500 kub. m raznega mehkega stavbenega lesa in raznih drugih lesnih izdelkov.

× Dobava kompozicij za lokomotive in za vagono. Pri ravnatelstvu državnih železnic v Sarajevu se bo vršila dne 22. avgusta t. l. ofertalna licitacija glede dobave 5000 kg kompozicije za lokomotive in 5000 kg kompozicije za vagono.

× Dobava sena. Pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani se bo sklenila dne 22. avgusta t. l. direktna pogodba glede dobave 480.000 kg sena.

× Dobava bukovoga oglja. Pri ravnatelstvu državnih železnic v Sarajevu se bo vršila dne 23. avgusta t. l. ofertalna licitacija glede dobave 60 vagonov bukovoga oglja.

× Dobava železne pločevine. Pri ravnatelstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 23. avgusta t. l. ofertalna licitacija glede dobave železne pločevine.

× Oddaja stavbnih del. Pri inženerskem odeluju Savske divizijske oblasti v Zagrebu se bo vršila dne 14. avgusta t. l. druga ofertalna licitacija glede oddaje stavbnih del pri ureditvi magacina za oves.

× Dobava grafitnega materijala. Pri ravnatelstvu državn

EDGAR RICE BURROUGHS' **TARZAN** IN SVET

Bilo bi boljše, če bi jo poznali. Potem bi se to ne zgodilo. Svojega očeta nisem nikdar videl. Divja človeška opica je bila moja edina mati, ki sem jo kdaj poznal. Do svojega petnajstega leta nisem videl nobenega človeškega bitja. Bilo mi je dvajset let, ko sem spoznal prvega človeka. Niti dve leti še ni tega, ko sem bil še gola zver v neki afrikanski džungli.

»Nikar me ne sodite prestrogo. V tako kratkem času se posameznik ne more tako spremeniti, kakor se je belo plemo tekom nešteti stoletij.«

»Jaz vas ne obsojam, Jean. Krivda je moja. Pojdite sedaj — on vas ne sme videti, ko se zopet ravnate. Zbogom!«

Zalosten in s povešeno glavo je Tarzan odšel iz palače grofa de Conde.

Komaj je bil zunaj, so dobile njegove misli določno obliko in kmalu je vedel, kaj mora storiti v prvi vrsti. Dvajset minut pozneje je vstopil v policijski urad nedaleč od ulice Maule. Tu je našel stražnika, s katerim se je pred par tedni pretepal.

Stražnik je bil vesel svidenja z možem, ki je takrat tako trdo ravnal z njim. Po kratkem razgovoru ga je Tarzan vprašal, če je že slišal kdaj o Nikolaju Rokofu in Alekseju Pavloviču.

»Že večkrat, gospod. Oba sta v našem seznamu, ker pa ni zaenkrat znanega ničesar obtežilnega, ju je nadziramo, da je lažje zgrabimo, kakor hitro bo treba. Zakaj vprašujete?«

»Poznam jih,« je dejal Tarzan. »Rad bi govoril z gospodom Rokofom zaradi neke zadeve. Bil bi vam hvaležen, če bi mi povedali, kje stanuje.«

Par minut pozneje se je poslovil od stražnika in šel z naslovom v žepu — lopov je stanoval v precej uglednem koncu mesta — k bližnji postaji avtomobilov.

Rokof in Pavlovič sta se vrnila domov in se pogovarjal o izidu dogodkov današnjega večera. Telefonirala sta dvema jutranjima časopisoma, in pričakovala vsak hip poročevalce, da jih poučita o škandalu, ki bo jutri vzbudil pozornost celega Pariza.

Na stopnicah so se oglasili težki koraki.

»Oi, ti žurnalisti so pa res točni!« je dejal Rokof. Ko je nekdo potrkal na vrata. »Prosto.«

Pozdravni smehljaj na njegovem obrazu je zamrl, ko je pogledal prišlecu v trde, sive oči.

»Hudiča!« je zavpil in skočil pokonci. »Kaj vas je prineslo sem.«

»Sedite!« je dejal Tarzan skoro neslišno, toda s takim povdankom, da je Rokof zopet sedel in da se Pavlovič ni upal vstati.

»Vi veste prav dobro, zakaj sem prišel sem,« je nadaljeval z istim tihim glasom. »Pravzaprav bi vas moral uničiti, toda ker ste Olgin brat, ne bom storil tega. Dam vam še enkrat možnost, da rešite svoje življenje. Pavlovič pravzaprav sploh ne pride v poštev, ker je le orodje v vaših rokah in zaradi tega ga ne bom ubil, dokler bom pustil vas pri življenju. Če vaju pustim oba živa v tej sobi, morata storiti dvoje. Prvič morata spisati popolno priznanje vaju udeležbe na komplotu današnjega večera in podpisati ga. Drugič mi morata pod smrtno kaznijo obljubiti, da ne spravita niti besedice o tem dogodku v časopise. Če ne storita tega, ne bo ne eden od vaju več živ, ko bom šel skozi ta vrata. Sta razumela?«

In ne da bi čakal odgovora, je nadaljeval: »Hitita! Tu je črnilo, papir in pero.«

V Rokofovem obrazu se je zrcalila kljubovalnost. S posebno izzivajočim licem je hotel Tarzamu pokazati, da se ne boji njegovih groženj. V istem hipu pa je začutil jeklene prste opičjega človeka; Pavloviča, ki je hotel zbežati, je Tarzan dvignil v zrak in treščil v kot, kjer je obležal.

Ko je pričela Rokofov obraz zalivati modrina, ga je Tarzan spustil, in potisnil nazaj na stol.

Rokof je temno buljil v moža pred seboj. Zdaj se je Pavlovič zopet zavedel in s težavo prišepal na Tarzanov ukaz nazaj k mizi.

»Zdaj pišite,« je dejal opičji človek. »Če bom moral še enkrat tako ravnati z vama, ne bo poteklo tako milo.«

Rokof je vzela pero in pričel pisati. »Pazite, da ne pozabite nobene podrobnosti in da omenite vsa imena,« je opominjal Tarzan.

Tedaj je nekdo potrkal na vrata.

»Noter!« je dejal Tarzan.

Vstopil je fin, mlad človek. »Sem od lista Martin,« je dejal. »Zdi se mi, da ima gospod Rokof nekaj zame.«

»Zmotili ste se, gospod,« je odgovoril Tarzan. »Saj nimate ničesar za objaviti, dragi Nikolaj, kaj ne?«

Rokof mu je privoščil teman, grd pogled.

»Ne,« je godrnjal, »ničesar nimam — sedaj ne.«

»Tudi pozneje ne, moj ljubi Nikolaj!«

Žurnalist ni opazil pretečega plamena v očeh opičjega človeka, pač pa ga je videl Rokof.

»Sploh ne,« je hlastno ponovil Tarzan in se obrnil k mlademu možu:

»Žal mi je, da ste se zastoj trudili. Želim vam lahko noč.«

Globoko se je priklonil, spremil mladega moža ven in mu pred nosom zaprl vrata.

Čez dobro uro je Tarzan s precej obsežnim rokopišom zapustil Rokofovo sobo.

»Jaz na vašem mestu bi zapustil Francijo,« je dejal, »ker me bode prej ali slej prisilili, da vas odstranim, in sicer tako, da ne bo trpel ugled vaše sestre.«

Najboljša kolesa in šivalni stroji

za rodbinsko in obrtno rabo so edino

Josipa Petelinca, znamke Gritzner in Adler

Ljubljana

ob vodi poleg Prešernovega spomenika.

FRANC CERAR,
družba z o. z.
v Domžalah pri Ljubljani
tovarna
slamnikov in klobukov
zaloga v Celju, Gosposka 4.
Popravila se sprejemajo vsako sredo v Ljubljani, Prešernova ul. 5. na dvor, Kovačič & Tršan.

Tekstilna tovarna

Mite Ristića in sinovi, Niš

sprejme takoj

glavnega vodjo (direktorja)

za tkalnico in štiri tkalce za navadne statve.

Ponudbe s pogoji poslati na gorenji naslov.

LJUBLJANSKA POSOJILNICA

R. Z. Z. O. Z.

v novopreurejenih prostorih v Ljubljani

Mestni trg 6 Mestni trg 6

obrestuje

vloge na hranilne knjižice in tekoči račun po

8%

Večje in stalne vloge z odpovednim rokom obrestuje tudi višje po dogovoru.

Sprejema v inkaso fakture in cesije terjatev.

Posojila daje proti popolni varnosti na vknjižbo, proti poroštvu in proti zastavi.

LJUBLJANA, MESTNI TRG 6

Gradbeno podjetje Arhitekt V. Krainer & Ko., Jesenice.

Stavbna vodstva: LJUBLJANA, DOMZALE, ZAGREB.

Izvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune, načrte, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo.

IV. JAX in sin Ljubljana

Gospodstva c. št. 2

prporoča svojo bogato zalogo pisalnih strojev „ADLER“ in „ORANIA“, šivalnih strojev za rodbine in obrt ter vozniških koles Styria — Dürkopp — Orožno kolo (Waffenrad). Cenitvi zastoj in franko.

Gradovalništvo

Enonadstropna hiša

z gostilno in trgovino ter lepim vrtom ob cesti v prometnem kraju se ugodno proda. Franc Skubic, gost. Zavrstnik 14, Litiča.

Meblovano sobo

išče gospod za stano. Ponudbe pod „Stalno“ na upravo lista.

potnikom in krajevnim zastopnikom, ki bi hoteli prevežati tudi še zastopstvo ugledne ljubljanske trdnice.

Pismene ponudbe z opisom do sedanjega službovanja in z natančno navedbo, katere trdnice in stroke sedaj zastopajo, je poslati na upravo lista pod „Lep postranski zaslužek“.

Beli damski filc-klobuki

došli. Cena od 180 Din višje. Minka Horvat, modistka, Ljubljana.

Pujski, lepi, 6 tednov stari naproda, Cesta mestni log 8, Ljubljana.

Harmoniko

boljšo, petvrstno, trdnice Lubaš prodam. Štefan, Pot v Rožno dolino 34, Ljubljana.

Malim OGLASI

Kontoristinja

absolventinja 2. razr. trgovske šole, večša strojepisja, stenografije ter vseh pisarniških del poštena iz siromašne družine išče službe kot kontoristinja ali prodajalka v mestu ali na deželi. Ima 1 1/2 letno pisarniško prakso z dobrimi referencami. — Vajena vseh del v skromni domačiji, bi bila v izven uradnem času lahko opora gospodinj. — Začasno reflektira samo na oskrbo v hiši; pozneje po dogovoru. — Ponudbe prositi na upravo lista pod „Marljiva“.

Lepo posestvo

v Visli, pripravno za vsako obrt, posebno za trgovce in gostilničarje, radi družinskih razmer na prodati. Naslov v upravi lista.

Casopisni papir

večjo množino, se odda v pisarni tajništva Narodno Radikalne stranke v Ljubljani, Wolfova ul. 1/1.

Ekonom, prvovrstna moč, z večletno prakso (oženjen, starost 30) ki ima veselje posebno do poljedelstva in živinoreje, išče primerno mesto za jesen ali novo leto. Ponudbe je poslati pod „Ekonom“, na upravo lista.

Lesni strokovnjak, jugoslovanski državljan, išče službo kot upravitelj žage, skladišča in gozdne manipulacije v svrhu nadzorstva ali kontrole. Je dober računar in organizator, pošten z dolgoletno trgovsko in tehniško prakso v mehlem in trdem lesu. Ceni, dopise pod „Marljiva“ na upravo lista.

Ali ste že

poskusili z malim oglašom v našem listu? Ne zamudite ugodnosti cene in uspeha.

10.000 Din

posojila se išče, event. se odstopi tudi stavbena parcela. Naslov v upravi lista.

Motorno kolo

„Puch“ 5 ks. v dobrem stanju se vsled odpotovanja proda za 5 200 Din. Jamski trg 198, Zelena Jama, Ljubljana.

Velik godbeni avtomat

trdnice „Kmetec“ dobro ohranjen, primeren za večjo gostilno ali restavracijo se ugodno proda. Naslov pove uprava lista.

Harmoniko

boljšo, petvrstno, trdnice Lubaš prodam. Štefan, Pot v Rožno dolino 34, Ljubljana.

Trgovski pomočnik

izkušen v manufakturni in spedijski stroki, vojašine prost, išče mesta za takoj, kjerkoli. Gre event. tudi za potnika. Ponudbe pod „Pošten“ na upravo lista.

Harmoniko

boljšo, petvrstno, trdnice Lubaš prodam ali zamenjam za boljše. Pot v Rožno dolino št. 34 pri Štefanu, Ljubljana.

Prvovrstne premoge

na drobno in debelo za industrijo in domačo kurjavo **dobavljiva** po najugodnejših cenah in plačilnih pogojih

Dom. Čebin

trgovina s premogom Ljubljana, Wolfova ul. 1/1.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA

CENTRALA: LJUBLJANA — DUNAJSKA CESTA

Podružnice: Brežice Črnomelj Kranj Metković Ptuj Split Celje Gorica Maribor Novi Sad Sarajevo Trst

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

Delniška glavnic: Din 50.000.000 —

Rezervni zakladi: Din 10.000.000 —

Brzojavni naslov: Banka Ljubljana

Tel. št.: 261, 413, 502, 503 in 504.